

Socialnämnden i Melleruds kommun får allvarlig kritik för att ha dröjt med att underrätta ett särskilt ungdomshem om att stöd för vård enligt 3 § LVU inte fanns och för att inte ha återkallat en begäran om s.k. polishandräckning

Beslutet i korthet: Vice ordföranden i en socialnämnd beslutade att omedelbart omhänderta en ung person enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Grunden för beslutet var att det var sannolikt att ungdomen behövde vårdas enligt 2 och 3 §§ LVU. Samma dag beslutade vice ordföranden att ungdomen skulle placeras på ett s.k. särskilt ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Vice ordföranden begärde också s.k. polishandräckning för att föra ungdomen till ungdomshemmet.

Socialnämnden ansökte vid förvaltningsrätten om att ungdomen skulle vårdas enligt 1, 2 och 3 §§ LVU. Förvaltningsrätten höll en muntlig förhandling och avkunnade sin dom efter förhandlingen. Förvaltningsrätten beslutade att ungdomen skulle ges vård med stöd av 1 § andra stycket och 2 § LVU men avslog nämndens ansökan om vård enligt 3 § LVU. Efter att domen hade avkunnats fördes ungdomen till ungdomshemmet av polis.

Enligt JO borde socialnämndens företrädare ha förstått när förhandlingen i förvaltningsrätten avslutades att den avkunnade domen ändrade förutsättningarna för vården av ungdomen vid ungdomshemmet. De skulle därför ha sett till att ungdomshemmet utan dröjsmål fick information om att ungdomen inte kunde vårdas med stöd av 3 § LVU. JO riktar allvarlig kritik mot socialnämnden för dröjsmålet.

JO riktar också allvarlig kritik mot socialnämnden för att nämnden inte återkallade en begäran om polishandräckning.

Bakgrund

Vice ordföranden i Socialnämnden i Melleruds kommun beslutade den 28 juli 2015 att omedelbart omhänderta AA, som då var 17 år, enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Grunden för beslutet var att det var sannolikt att AA behövde vårdas enligt 2 och 3 §§ LVU. Samma dag beslutade vice ordföranden att AA skulle placeras på ungdomshemmet Margretelund i Falköping, som är ett s.k. särskilt ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS). Vidare begärde

vice ordföranden biträde av polis, s.k. polishandräckning, för att föra AA till ungdomshemmet. Ungdomshemmet skrev in AA i hemmet samma dag.

Förvaltningsrätten i Göteborg fastställde den 3 augusti 2015 socialnämndens beslut om att omedelbart omhänderta AA.

Socialnämnden ansökte vid Förvaltningsrätten i Göteborg om att AA skulle vårdas enligt 1, 2 och 3 §§ LVU. Förvaltningsrätten höll en muntlig förhandling den 11 augusti 2015. Efter förhandlingen avkunnade förvaltningsrätten sin dom. Förvaltningsrätten beslutade att AA skulle ges vård med stöd av 1 § andra stycket och 2 § LVU. Förvaltningsrätten ansåg dock inte att det fanns skäl för att bereda AA vård enligt 3 § LVU och avslog därför socialnämndens ansökan om vård på den grunden. Förvaltningsrätten förordnade att domen om vård enligt 2 § LVU skulle gälla omedelbart.

Efter att domen hade avkunnats fördes AA till ungdomshemmet av polis enligt socialnämndens tidigare begäran om handräckning. Samma kväll, vid kl. 18.30, meddelade företrädare för socialnämnden ungdomshemmet att AA enligt förvaltningsrättens dom inte skulle vårdas enligt 3 § LVU och att hon därför inte fick hållas kvar i hemmet. AA lämnade ungdomshemmet samma kväll.

Den 1 september 2015 beslutade socialnämndens ordförande att AA skulle placeras på HVB-hemmet Hoppet Skredsvik i Uddevalla. AA fördes till HVB-hemmet av polis den 3 september 2015 efter nämndens begäran om handräckning. Dagen efter, den 4 september 2015, avvek AA från hemmet. Samma dag begärde företrädare för socialnämnden polishandräckning för att föra AA tillbaka till HVB-hemmet.

AA överklagade förvaltningsrättens dom. Den 14 oktober 2015 beslutade Kammarrätten i Göteborg, med ändring av förvaltningsrättens dom, att avslå socialnämndens ansökan om vård enligt LVU av AA. AA skulle alltså inte längre vårdas enligt LVU.

Den 19 oktober 2015 beslutade socialnämnden att avsluta sin utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, om AA utan åtgärd.

Anmälan

I en anmälan klagade AA på Socialnämnden i Melleruds kommun och anförde bl.a. att hon blev intagen på ungdomshemmet Margretelund på fel rättslig grund. Vidare anförde AA att när hon hade kontakt med polisen i juni 2016 kom det fram att socialnämnden inte hade återkallat sin begäran om polishandräckning den 4 september 2015 efter att kammarrätten hade avslagit nämndens ansökan om vård enligt LVU. I stället fick hon ringa till nämnden och be dem återkalla sin begäran.

Utredning

Inledningsvis begärde JO in journalanteckningar gällande AA från socialtjänsten i Melleruds kommun. Därefter begärde JO att socialnämnden i kommunen skulle yttra sig över det som AA hade anfört i sin anmälan till JO. I remissvaret anförde nämnden bl.a. följande:

Socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande till JO:

- Socialnämnden anser att tjänstemännen agerade så fort det blev konstaterat efter deras ankomst till förvaltningen i Mellerud, att AA inte kunde vistas vid SiS-hem, eftersom 3 § LVU inte längre var tillämplig.

Uppgiften att AA påtalade för polisen eller handläggande socialsekreterare uppfattas som en efterkonstruktion. Socialnämnden beklagar att det inte blev ett omedelbart agerande efter beskedet i förvaltningsrätten.

- Vad gäller handräckning, som inte återtagits, så har det saknats rutiner för denna åtgärd. I den åtgärdslista som gäller vid handläggning av LVU-ärenden är tillagt följande: "Om begäran om handräckning inte längre är aktuell och inte har verkställts, ska handläggande socialsekreterare svara för att begäran återkallas."

Åklagaren har utrett och beslutat att lägga ned ärendet, då gärningen är att bedöma som ringa fall och därför inte är brottslig.

Socialnämnden konstaterar att 2015 var ett mycket ansträngande år för den kommunala individ- och familjeomsorgen. Förvaltningsledning byttes ut och myndighetschef/sektorchef för individ- och familjeomsorgen slutade. Erfarna socialsekreterare inom gruppen barn och unga, valde också att sluta och nyanställda socialsekreterare hade högskolekompetens, men var inte socionomer. Visstidsförordnad l:e socialsekreterare och timanställd myndighetschef/sektorchef var utbildade socionomer.

Utöver det omfattande tillflödet av anmälningar och ansökningar till barn- och ungdomsgruppen under 2015, handlades också ett stort antal ärenden rörande ensamkommande barn, vilket medförde utökad övertid och en mycket ansträngd arbetssituation.

Sammanfattning av ärendet

I skrivelsen till JO anför AA att hon blev förd till ett 12 §-hem efter förhandling i förvaltningsrätten den 11 augusti 2015, där rätten beslutade om vård enbart enligt 2 § LVU och inte enligt 3 § LVU, som socialnämnden också ansökt om. Först på kvällen samma dag meddelades SiS-hemmet att hon inte skulle kvarhållas och att hon skulle få hjälp att kunna åka till föräldrahemmet. Den skriftliga domen sändes per fax till socialnämnden den 17 augusti 2015.

Efter att AA avvikit från HVB-hem, begärdes handräckning från polisen för att hon skulle kunna föras tillbaka till HVB-hemmet. Efter att kammarrätten den

14 oktober 2015 beslutat om att LVU inte var tillämplig, återtogs inte socialnämndens begäran om handräckning. Polisen kallades åtta månader senare till AA och hennes pojkvän, som bråkat. När polisen kollade upp AA, fann den en begäran om handräckning. AA kunde visa domen från kammarrätten, varför handräckningen inte verkställdes.

Frågan om att en begäran om handräckning inte återkallats av socialnämnden har efter polisanmälan om tjänstefel utretts av åklagare, som konstaterat att gärningen, att inte återkalla, är att bedöma som ringa fall. Gärningen är därför inte brottslig [...].

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Dröjsmål med att underrätta ungdomshemmet om att förvaltningsrätten hade avslagit socialnämndens ansökan om att AA skulle beredas vård enligt 3 § LVU

Den 1 oktober 2018 infördes vissa ändringar i LVU. Jag kommer i det följande att hänvisa till LVU i den lydelse som gällde vid tidpunkten för socialnämndens handläggning.

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdomar ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i SoL. Barn och ungdomar kan under vissa förutsättningar beredas vård utan samtycke med stöd av LVU. Vård enligt LVU kan beslutas på grund av brister i den unges hemmiljö (2 § LVU) eller den unges eget beteende (3 § LVU). Förvaltningsrätten beslutar om vård enligt LVU efter ansökan av socialnämnden (4 § LVU).

Socialnämnden bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden (11 § LVU). För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § LVU behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det finnas särskilda ungdomshem (12 § LVU). Även barn och unga som behöver vård enligt 2 § LVU eller de som vårdas på frivillig grund med stöd av bestämmelserna i SoL kan placeras på ett särskilt ungdomshem.

För att kunna genomföra vården eller för att upprätthålla ordningen och säkerheten vid de särskilda ungdomshemmen har SiS särskilda befogenheter som regleras i 15–20 §§ LVU. De särskilda befogenheterna innebär begränsningar i rörelsefrihet och kontakter med omvärlden samt möjligheter att kontrollera vad som förs in i hemmen. De särskilda befogenheter som ger SiS rätt att begränsa de ungas rörelsefrihet i 15–15 c §§ LVU gäller uteslutande de som vårdas enligt 3 § LVU.

Förvaltningsrätten i Göteborg avkunnade den 11 augusti 2015 en dom som innebar att AA skulle vårdas enligt 1 § andra stycket och 2 § LVU. Socialnämndens ansökan om vård enligt 3 § LVU avslogs dock. Efter att förvaltningsrätten avkunnat sin dom fördes AA till ungdomshemmet av polis.

När förvaltningsrätten avkunnade sin dom var två företrädare för socialnämnden närvarande. Efter förhandlingen åkte de tillbaka till socialförvaltningens kontor i

Mellerud. Då konstaterade man att AA inte längre kunde vistas vid ett särskilt ungdomshem eftersom hon inte vårdades enligt 3 § LVU.

De som företrädde nämnden vid förhandlingen i förvaltningsrätten borde ha förstått att domen ändrade förutsättningarna för vården av AA vid ungdomshemmet. De skulle därför ha sett till att ungdomshemmet utan dröjsmål fick information om att AA inte kunde vårdas med stöd av 3 § LVU. Socialnämnden borde också omgående efter förvaltningsrättens dom ha tagit ställning till om AA skulle placeras någon annanstans än vid Margretelunds ungdomshem.

Socialnämnden hade kontakt med ungdomshemmet först på kvällen den 11 augusti och upplyste då hemmet om att AA inte var föremål för vård enligt 3 § LVU. Eftersom AA hade förts till ungdomshemmet direkt efter det att förvaltningsrätten avkunnat sin dom fanns det en risk för att hon där under mellantiden utan lagstöd skulle ha kunnat bli föremål för sådana tvångsåtgärder som hemmet får vidta endast i fråga om dem som vårdas med stöd av 3 § LVU. Även om AA inte blev utsatt för några sådana åtgärder ser jag ändå allvarligt på det inträffade.

Underlåtenhet att hos polisen återkalla begäran om handräckning

Enligt 43 § första stycket 2 LVU ska Polismyndigheten på begäran av socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat lämna biträde för att genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av LVU. Det ligger i sakens natur att en begäran om polishandräckning måste återkallas utan dröjsmål om det inte längre finns någon grund för handräckning, t.ex. därför att förvaltningsrätten har avslagit socialnämndens ansökan om vård enligt LVU.

AA avvek från HVB-hemmet Hoppet Skredsvik den 4 september 2015. Samma dag begärde en företrädare för socialnämnden polishandräckning för att föra henne tillbaka till hemmet. Den 14 oktober 2015 beslutade Kammarrätten i Göteborg att avslå socialnämndens ansökan om vård av AA. Efter denna tidpunkt fanns det inte längre någon grund för polishandräckning. Det tog dock åtta månader innan socialnämnden återkallade sin begäran om polishandräckning. Eftersom socialnämndens begäran om handräckning under den tiden var ”öppen” fanns det under samma period en risk för att polisen skulle föra AA till HVB-hemmet trots att LVU-vården hade upphört. Om AA vid polisens besök hos henne i juni 2016 inte hade kunnat visa upp kammarrättens dom om att LVU-vården upphört hade det funnits en betydande risk för att hon skulle ha förts till HVB-hemmet.

Av remissyttrandet framgår att socialnämnden är medveten om att handläggningen har brustit samtidigt som rutiner har tagits fram för att undvika att en liknande situation uppstår igen. Det finns därför inte skäl för mig att ytterligare uppehålla mig vid saken. Jag vill dock framhålla att det inträffade naturligtvis inte är acceptabelt.

Övrigt

Det som har kommit fram i övrigt ger inte anledning till något uttalande eller någon ytterligare åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som innefattas i det ovan anförda.